

ÄIDIN HUOLET SIIRTYMÄSSÄ ALAKOULUSTA  
YLÄKOULUUN:  
YHTEYDET NUOREN AUTONOMIAN TUKEMISEEN JA  
KOULUMENESTYKSEEN

Leena Mustonen

Pro gradu -tutkielma

Psykologian laitos

Jyväskylän yliopisto

Joulukuu 2018

# JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Psykologian laitos

MUSTONEN LEENA: Äidin huoli siirtymässä alakoulusta yläkouluun: yhteydet nuoren autonomian tukemiseen ja koulumenestykseen

Pro gradu –tutkielma, 33 sivua

Ohjaaja: Riikka Hirvonen

Joulukuu 2018

---

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin, minkälaisia yhteyksiä äidin taholta saadun autonomian tuen, äidin koulunkäyntiin liittyvien huolten sekä nuoren koulumenestyksen välillä on siirtymässä alakoulusta yläkouluun. Tavoitteena oli selvittää, missä määrin äidin huolet selittävät nuoren koulumenestystä suoraan sekä autonomian tukemisen kautta. Vastavuoroisesti pyrittiin selittämään, missä määrin nuoren koulumenestys selittää äidin myöhempää autonomian tukemista joko suoraan tai äidin huolten kautta. Tutkimus on osa syksyllä 2013 käynnistynyttä TIKAPUU- Alakoulusta yläkouluun –tutkimushanketta. Tutkimuksen otos rajattiin äiteihin, jotka olivat vastanneet kyselyyn nuoren ollessa 6. ja 7. luokalla (N=585). Äidit arvioivat autonomian tukemista kotitehtävätilanteissa sekä koulunkäyntiin liittyviä huolia 6. luokan syksyllä ja 7. luokan syksyllä. Nuoren koulumenestystä arvioitiin kaikkien arvosanojen keskiarvolla. Äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet ennustivat nuoren koulumenestystä sekä suoraan että äidin autonomian tuen kautta. Mitä enemmän huolia äidillä oli koulunkäyntiin liittyen 6. luokalla, sitä vähemmän hän tarjosi autonomian tukea kotitehtävätilanteissa 7. luokalla. Vähäinen autonomian tuki taas ennusti heikompaa koulumenestystä. Nuoren aiemman koulumenestyksen todettiin ennustavan äidin taholta saatua autonomian tukea koulunkäyntiä koskevien huolten kautta. Mitä heikommin nuori pärjasi koulussa 6. luokalla, sitä enemmän äidillä oli huolia 7. luokan syksyllä, mikä johti vähäiseen autonomian tukemiseen. Tutkimus osoittaa, että vanhemman huolilla ja kotitehtäväkäytännöillä on merkitystä myös yläkoulussa, jossa korostetaan nuoren itsenäisempää otetta koulutyöhön. Tulokset haastavat vanhempia kiinnittämään huomiota tunteisiinsa ja toimiinsa sekä pohtimaan, miten he voivat edistää onnistunutta siirtymää yläkouluun.

AVAINSANAT: koulu siirtyminen, autonomian tukeminen, koulumenestys, huoli, äidit, nuoret

## SISÄLTÖ

JOHDANTO.....	1
Autonomian merkitys nuoruudessa ja autonomian tuki kotitehtävätilanteissa.....	2
Huoli nuoren koulunkäynnistä ja nuoren autonomian tukeminen.....	4
Autonomian tukemisen ja koulumenestyksen yhteydet .....	5
Koulumenestyksen, koulunkäyntiin liittyvien vanhempien huolten ja autonomian tukemisen väliset yhteydet .....	7
Tutkimuskysymykset .....	7
MENETELMÄT .....	9
Aineisto .....	9
Mittarit .....	10
Analyysistrategiat .....	10
TULOKSET.....	14
Kuvailevat tiedot.....	14
Missä määrin äidin huolet ja autonomian tukeminen kotitehtävätilanteissa ennustavat nuoren myöhempää koulumenestystä?.....	14
Välittääkö autonomian tukeminen äidin huolten yhteyttä nuoren myöhempään koulumenestykseen?.....	16
Missä määrin nuoren koulumenestys ja äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet ennustavat äidin taholta saatua autonomian tukemista?.....	18
Välittääkö äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet nuoren koulumenestyksen yhteyttä äidin taholta saadun autonomian tukemiseen?.....	19
POHDINTA.....	21
Äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet ja äidin taholta saatu autonomian tuki ennustavat nuoren koulumenestystä.....	21
Äidin taholta saatu autonomian tuki välittää osittain äidin huolten yhteyttä nuoren koulumenestykseen.....	22
Nuoren aiempi koulumenestys ja äidin huolet ennustavat äidin taholta saatua autonomian tukea.....	23
Nuoren koulumenestys ennustaa äidin taholta saatua autonomian tukea koulunkäyntiä koskevien huolten kautta.....	24

Vahvuudet ja rajoitukset.....	25
Jatkotutkimushaasteet.....	26
Johtopäätökset .....	27
LÄHTEET .....	30

## JOHDANTO

Yläkouluun siirtymiseen liittyy paljon muutoksia. Kuudennelta seitsemännelle luokalle siirtyminen vaatii nuorelta sopeutumista uuteen luokaan, opettajiin ja ympäristöön (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014). Kouluarjen hallinta on haastavampaa ja oppilaiden oma vastuu oppimistavoitteiden asettamisesta ja niiden toteuttamisesta kasvaa. Varhaisnuoruus ja nuoruus on usein liitetty motivaation laskuun ja myös nuoren arvio omista kyvyistään on näinä vuosina negatiivisempi (Anderman & Maehr, 1994; Eccles, 1998). Siirtymä yläkouluun voidaankin nähdä koulumenestyksen kannalta haavoittuvuuden aikana koulu-uralla (Crosnoe & Benner, 2016; Petersen, Kennedy & Sullivan, 1991). Siirtymä vaikuttaa todennäköisesti vielä vahvemmin heikommin suoriutuviin oppilaisiin (Eccles ym. 1997).

Näihin aikoihin myös suhde vanhempiin usein muuttuu ja suurimmat konfliktit vanhempien ja nuoren välillä onkin ajoitettu juuri varhaisnuoruuteen (Furman & Buhrmester, 1992; Galambos & Almeida, 1992; Montemayor, 1983; Steinberg, 1990). Nuoren itsenäistyessä vanhemman osallistuminen koulutyöhön usein väheneekin siirryttäessä yläkouluun (Grolnick ym., 2000). Nuoren itsenäisyyden ja autonomian tukeminen on kuitenkin havaittu hyödylliseksi koulusiirtymissä (Beyers & Goossens, 2003; Lapsley, Rice & Shadid, 1989; Lord ym., 1994). On esitetty, että vanhemman taholta saadusta autonomian tuesta voisivat hyötyä etenkin heikommin suoriutuvat oppilaat (Ng, Kenney-Benson & Pomerantz, 2004).

Siirtymä ja koulunkäyntiin liittyvät uudet haasteet voivat aiheuttaa nuoren vanhemmissa huolta. Vanhempien huolia nuoren koulunkäyntiin ja koulusiirtymiin liittyen on toistaiseksi tutkittu vähän. Kahdessa tutkimuksessa vanhemmat raportoivat olevansa huolissaan muun muassa nuoren työtaakasta tämän siirtyessä yläkouluun (Akos & Galassi, 2004; Zeedyk ym., 2003). Lapsen vaikeuksien kohtaamisen on havaittu lisäävän vanhemman osallistumista (Grolnick & Slowiaczek, 1994; Levin, 1997). Aiempi tutkimus kuitenkin viittaa vanhemman huolen johtavan autonomiaa tukevan osallistumisen sijasta kontrolloiviin kotitehtäväkäytänteisiin (Pomerantz & Eaton, 2001).

Autonomian tukemisen ja koulumenestyksen yhteyksiä on tutkittu paljon eri-ikäisillä lapsilla ja nuorilla. Yhteyksiä on kuitenkin useimmiten tarkasteltu vain yhteen suuntaan. Tällä tutkimuksella pyritään tuomaan lisää tietoa siitä, voiko koulumenestys selittää myös vanhemman toimia kotitehtävälanteissa. Vanhempien koulusiirtymään liittyvät kokemukset ja huolet ovat

saaneet vähän huomiota aiemmissa tutkimuksissa. Vanhempien huolien yhteyksiä nuoren koulumenestykseen ja vanhempien käytänteisiin kotitehtävätilanteissa ei aiemmin ole tutkittu. Akosin (2002) mukaan nuoret hakevat vanhemmista tukea koulusiirtymässä. Tästä syystä on tärkeää saada lisää tietoa siitä, miten koulusiirtymä näyttäytyy vanhempien silmissä ja miten tämä vaikuttaa heidän toimiinsa ja edelleen nuoren menestykseen koulussa. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan nuoren autonomian tukemisen, äidin koulunkäyntiin liittyvien huolten sekä nuoren koulumenestyksen välisiä yhteyksiä 6. ja 7. luokan syksyllä. Tutkimus selvittää, missä määrin äidin huolet selittävät nuoren koulumenestystä suoraan sekä autonomian tukemisen kautta. Vastavuoroisesti pyritään selittämään, missä määrin nuoren koulumenestys selittää äidin myöhempää autonomian tukemista joko suoraan tai äidin huolten kautta. Tutkimus toteutetaan osana syksyllä 2013 käynnistynyttä TIKAPUU- Alakoulusta yläkouluun –tutkimushanketta.

### **Autonomian merkitys nuoruudessa ja autonomian tuki kotitehtävätilanteissa**

Oppimista ja motivaatiota koulunkäyntiin tutkiessa pohjana on usein käytetty itseohjautuvuusteoriaa. Itseohjautuvuusteorian (Self –determination theory) mukaan ihmisellä on sisäsyntyinen tarve autonomian, kyvykkyyden (competence) ja yhteenkuuluvuuden (relatedness) kokemukseen (Ryan & Deci, 2000). Nämä tarpeet ovat kuin ravinteita, joita terve kehitys vaatii ja niiden toteutuminen edistää yksilön hyvinvointia ja motivaatiota. Itseohjautuvuusteorian käsitteistä etenkin autonomiaa ja vastakkaisesti kontrollia on käytetty myös usein tutkittaessa vanhemman osallistumista lapsen tai nuoren koulutyöhön. Itseohjautuvuusteoria olettaa, ettei kyvykkyyden ja yhteenkuuluvuuden kokemukset riitä yksinään edistämään hyvinvointia tai yksilön sisäistä motivaatiota ilman autonomian tunnetta.

Varhaisnuoruudella on tärkeä merkitys autonomian tarpeen lisääntymisen aikana (Steinberg, 2001) ja tähän ajanjaksoon ajoittuvatkin suurimmat yhteenotot vanhempien kanssa (Furman & Buhrmester, 1992; Galambos & Almeida, 1992; Montemayor, 1983; Steinberg, 1990). Nuoret tavoittelevat itsenäisyyttä ja konfliktit vanhempien kanssa koskevat usein rajoja nuoren elämää ja vapauksia koskevassa päätöksenteossa (Collins ym., 1997; Smetana, J., 2015). Nuoren osallisuus päätöksenteossa kasvaa iän myötä ja samalla konfliktit nuoren ja vanhemman välillä vähenevät. Nuoren mahdollisuus osallistua päätöksentekoon on tärkeää, sillä sen on

havaittu olevan yhteydessä muun muassa parempaan itsetuntoon ja koulutyytyväisyyteen (Epstein & McPartland, 1977; Flanagan, 1986).

Autonomian tukeminen mahdollistaa lapsen lähestyä menestystä positiivisesti (Pomerantz, Grolnick & Price, 2005). Autonomian tukemisella kotitehtävälanteissa viitataan vanhemman toimiin kannustaa lasta itsenäiseen päätöksentekoon ja omien ratkaisujen etsimiseen (Grolnick & Ryan, 1989). Autonomian kokemiseen liittyy oleellisesti mahdollisuus valita, josta seuraa suurempi kokemus joustavuudesta (Deci & Ryan, 1987.) Vastakkaisesti tunne painostuksesta on poissa. Autonomian vastapari on kokemus kontrollista. Vanhemman kontrolli näkyy käytänteinä ohjata lapsen käyttäytymistä ja antamalla lapselle valmiita ratkaisuja ja keinoja ongelmanratkaisuun sen sijaan, että ottaisi lapsen näkökulman huomioon ja antaisi hänen tehdä omia valintojaan (Grolnick, 2009). Ryanin ja Decin (1987) mukaan valvottuna toimimisesta puuttuu nimenomaan kokemus valinnasta, vaikka toiminnalla on selvä tarkoitus. Kontrollia kuvaakin jäykkyys ja tunne siitä, että joutuu tekemään, mitä tekee. Vanhemmat voivat tukea lapsensa kokemusta autonomiasta lähestymällä asioita lapsensa näkökulmasta ja tukemalla heidän omia valintojaan ja keinojaan ongelmanratkaisutilanteissa (Grolnick, 2009.). Tällaiset keinot edistävät lapsen kokemusta siitä, että hän on aktiivinen toimija omassa ympäristössään, kuten koulussa.

Vanhemman osallistuminen lapsen tai nuoren koulutyöhön voi ajan myötä vaihdella. Vanhemman osallistumisen on havaittu laskevan luokka-asteen mukana koulutien edetessä (Stevenson & Baker, 1987) ja yläkouluun siirryttäessä (Grolnick ym., 2000). Siirtymän kanssa samaan aikaan ajoittuu sosiaalisia muutoksia, kuten vanhempien, opettajien ja ikätoverien uudet vaatimukset (Eccles ym., 1997). Nuoren omat käsitykset ja motivaatio koulunkäyntiin elävät myös muutosten mukana. Varhaisnuoruus ja nuoruus onkin usein liitetty motivaation laskuun (Eccles ym., 1997). Näinä vuosina myös nuoren arvio omista kyvyistään on negatiivisempi (Anderman & Maehr, 1994; Eccles, 1998). Siirtyminen yläkouluun on usein nähty nuoren koulunkäynnissä haavoittuvuoden aikana (Petersen, Kennedy & Sullivan, 1991; Grolnick, 2000; Crosnoe & Benner, 2016). Tämä haastava siirtymävaihe saattaa heikentää nuoren itsetuntoa (Seidman ym., 1994; Wigfield ym., 1991) ja akateemista menestystä (Alspaugh, 1998). Nämä seuraamukset voivat ulottua pitkälle nuoren koulupolun suunnan kehityksessä (Eccles ym., 1997). Koulusiirtymän on erityisesti havaittu vaikuttavan vielä vahvemmin oppilaisiin, jotka ovat akateemisesti heikommassa asemassa (Eccles ym., 1997).

Koulusiirtymä voidaan nähdä stressaavana tapahtumana, sillä se vaatii yksilöltä keinoja sopeutua (Lord ym., 1994). Turvallinen suhde vanhempiin auttaa nuorta selviytymään erilaisista stressitekijöistä varhaisnuoruudessa (Seiffge-Krenke & Beyers, 2005). Terve autonomia voidaan saavuttaa vanhempi-suhteessa, joka tukee ja on läheinen (Guttman & Eccles, 2007; McElhaney ym., 2009;). Nuoren kokemuksen autonomian tuesta on todettu olevan yhteydessä aktiivisiin coping-keinoihin stressaavissa tilanteissa (Seiffge-Krenke & Pakalniskiene, 2011). Nuoren autonomian tukeminen edistääkin nuoren sopeutumista siirryttäessä peruskoulusta yläkouluun ja auttaa siirtymävaiheessa (Grolnick, 2000; Lord ym., 1994). Nuorten, joiden äidit lisäsivät autonomian tukemista yläkouluun siirtymisen aikana, eivät muihin nuoriin verrattuna kokeneet samanlaista laskua itsetunnossa, lukemisen arvosanoissa tai hallinnan käsittämisessä (Grolnick ym., 2000). Autonomian ja nuoren itsenäisyyden on havaittu tukevan sopeutumista ja akateemista menestystä siirtymävaiheissa myös korkeakoulutasolla (Beyers & Goossens, 2003; Lapsley, Rice & Shadid, 1989; Rice, Cole & Lapsley, 1990,).

### **Huoli nuoren koulunkäynnistä ja nuoren autonomian tukeminen**

Koulusiirtymiin liittyviä positiivisia tai negatiivisia odotuksia on tutkittu lähinnä lapsen tai nuoren näkökulmasta. Varsinaisia vanhempien huolia yläkoulusiirtymään liittyen ei ole laajasti kartoitettu. Britanniassa toteutetussa tutkimuksessa (Zeedyk ym., 2003) vanhempien suurimmat huolet siirtymässä yläkouluun (nuorten ollessa tyypillisesti 11-vuotiaita) liittyivät kiusaamiseen. Tätä seurasivat sosiaaliset suhteet ja työtaakka. Nuorten nimeämät huolet olivat hyvin samansuuntaisia. Siirtymää helpottaviksi kyvyiksi vanhemmat arvioivat akateemiset taidot. Akosin ja Galassin (2004) Yhdysvalloissa toteuttamassa tutkimuksessa vanhemmat nimesivät samankaltaisia huolia, mutta eri järjestyksessä. Suurimmaksi huolenaiheeksi nousi kotitehtävien määrä ja tätä seurasivat joukkoon sopeutuminen/ystävien saaminen. Akosin (2002) tutkimuksessa nuorilta kysyttiin, keneltä he hakevat apua koulusiirtymässä. Nuorista 22% mainitsivat vanhempansa. Koulusiirtymän jälkeen nuorista 19% raportoivat saaneensa apua vanhemmiltaan. Voidaan pohtia, kertooko vanhempien ja nuorten samansuuntaiset huolet siitä, että vanhemmillä on nuorten kanssa jokseenkin samankaltainen käsitys koulusiirtymään liittyvistä erilaisista tekijöistä. Kenties tämä voisi helpottaa nuoria hakemaan tukea vanhemmistaan ja toisaalta vanhempia tukemaan nuoria siirtymän aikana.



Vanhempien huolien ja kokemusten suhteita nuoren koulumenestykseen ja vanhemman osallistumiseen on käsitelty muutamassa tutkimuksessa (Levin ym., 1997; Pomerantz & Eaton, 2001). Lapsen koulumenestyksen on osoitettu olevan yhteydessä vanhempien affekteihin kotitehtävätilanteissa. Lapsen heikko suoriutuminen voi edistää vanhemman kielellisiä tunteita ja huolia sekä aktivoida vanhempien toimia kotitehtävätilanteissa. Grolnickin ja Slowiaczekin (1994) tutkimuksen tulokset viittaisivat siihen, että vanhemmat lisäävät osallistumistaan koulunkäyntiin nuoren kohdatessa vaikeuksia. Vanhemman osallistumisen laatu vaikuttaa siihen, onko osallistuminen koulumenestykselle edullista. Autonomiaa tukevat käytännöt vaativat vanhemmalta aikaa ja mahdollisuutta olla lapselle psykologisesti läsnä. Mahdollisuus tähän kapenee stressin ja paineen alla. Paineen on pohdittu johtavan suoraviivaisempien ratkaisujen etsimiseen, kuten pulmien ratkaisemiseen lapsen puolesta (Grolnick, 2002; Gurland & Grolnick, 2005). On mahdollista, että tämä viestittää lapselle, ettei hän ole kykenevä ratkomaan haasteellisia tilanteita ja tehtäviä itse. Myös vanhemman riittämättömyyden kokemusten on havaittu häiritsevän osallistumista (Grolnick ym., 1997). Äidin huolen nuoresta onkin havaittu olevan yhteydessä autonomian tukemisen sijaan kontrolloivaan vanhemmuuteen (Grolnick ym., 1996) sekä äidin psykologisen kontrollin käyttöön (Gurland & Grolnick, 2005). Tämä on harmillista, sillä juuri heikommin suoriutuvat oppilaat voivat hyötyä paljon autonomian tukemisesta (Ng, Kenney-Benson, Pomerantz, 2004). Itsemääräämisteorian oletusten mukaan autonomian vastaparin, kontrollin, taas on useasti todettu liittyvän heikompaan koulumenestykseen (Gingsburg & Bronstein, 1993; Grolnick & Ryan, 1989; Grolnick, Ryan & Deci, 1991; Dornbusch ym., 1987). Tämän lisäksi äidin kontrollin on aiemmin havaittu ennustavan heikentynyttä koulussa suoriutumista valmiiksi heikommin menestyvillä oppilailla (Ng ym., 2004).

### **Autonomian tukemisen ja koulumenestyksen yhteydet**

Autonomian tukeminen mahdollistaa lapsen lähestyä menestystä positiivisesti (Pomerantz, Grolnick, Price, 2005). Lapsen on useasti havaittu hyötävän vanhemman tarjoamasta autonomian tuesta koulumotivaatiota tarkastellessa. Autonomiaa tukevien vanhempien lapset ovat kontrolloiviin verrattuna sisäisesti motivoituneempia ja oppimiseen suuntautuneita (Grolnick, Deci & Ryan, 1997). Vasquezin ym. (2015) 36 tutkimusta käsitelleessä meta-analyysissä autonomian tukeminen oli yhteydessä paremman akateemisen suoriutumisen lisäksi

psykologiseen terveyteen, autonomiseen motivaatioon, koettuun kyvykkyyteen, sitoutumiseen sekä positiivisiin asenteisiin koulua kohtaan. Aiemmin Grolnick ja Ryan (1989) yhdistivät autonomian tukemisen arvosanoihin ja koettuun kyvykkyyteen. Autonomian ja koulumenestyksen välillä on löydetty myös epäsuoria yhteyksiä koetun kyvykkyyden ja hallinnan tunteen sekä itsesääätelyresurssien toimissa välittävinä muuttujina (Grolnick ym., 1991). Vastaavasti d'Aillyn (2003) taiwanilaisessa tutkimuksessa äitien osallistuminen ja autonomian tukeminen ennustivat nuoren hallinnan kokemusta ja autonomista itsesääätelyä. Nämä taas olivat yhteydessä koulumenestykseen. Koulumenestyksen ja autonomian tukemisen yhteyttä on viime aikoina tarkasteltu myös toiseen suuntaan. Viljarannan ym. (2018) tutkimuksessa äidin tarjoama autonomian tukeminen 2. luokalla ennusti epäsuorasti lapsen suoriutumista koulussa 4. luokalla lapsen sinnikkyuden kautta. Mitä vähemmän äidin toimet kotitehtävätilanteissa tukivat lapsen autonomiaa, sitä vähemmän sinnikkäitä he olivat. Toisaalta mitä sinnikkäämpiä lapset olivat, sitä enemmän olivat äidin toimet autonomiaa tukevia. Sinnikkyys taas ennusti menestystä koulussa. Epäsuorat yhteydet autonomian tuen ja koulumenestyksen välillä olivat heikkoja, mutta suuntaa antavia.

Aiempi tutkimus tukee autonomian tukemisen ja koulumenestyksen välisiä yhteyksiä myös nuorilla. Grolnickin ym. (2000) tutkimuksessa autonomiaa tukeva vanhemmuus ja osallistuminen auttoivat nuoria siirtymässä yläkouluun. Autonomiaa tukevien ja osallistuvien vanhempien lasten arvosanat eivät laskeneet yhtä paljon ja heillä oli myös vähemmän käytösongelmia. Chirkov ja Ryan (2001) havaitsivat kokemuksen autonomian tukemisesta vanhempien ja opettajien taholta ennustavan akateemista motivaatiota ja hyvinvointia sekä yhdysvaltalais- että venäläisnuorilla. Yhdysvalloissa toteutetussa tutkimuksessa vanhemmilta saatu tuki ennusti nuoren itsesääätelyä, joka toimi välittävänä muuttujana autonomian tukemisen ja koulussa suoriutumisen välillä (Wong, 2008). Toisessa yhdysvaltalais tutkimuksessa autonomiaa tukeva vanhemmuus taas oli yhteydessä itseohjautuvuuteen nuoren elämän eri osa-alueilla, joista yksi oli koulu (Soenens & Vansteenkiste, 2005). Vaikka autonomian tukemisen ja koulumenestyksen yhteyksiä on tutkittu paljon eri-ikäisillä lapsilla ja nuorilla, yhteyksiä on kuitenkin useimmiten tarkasteltu vain yhteen suuntaan selittäen autonomian tukemisella koulumenestystä. Tästä syystä tämä tutkimus pyrkii selvittämään, voiko myös koulumenestys ennustaa autonomian tukemista kotitehtävätilanteissa.

## **Koulumenestyksen, koulunkäyntiin liittyvien vanhempien huolten ja autonomian tukemisen väliset yhteydet**

Oppilaan heikon menestyksen on havaittu saavan vanhemmissa aikaan kontrolloivia käytänteitä. (Grolnick ym., 2002; Pomerantz & Eaton, 2001). Vanhempien on havaittu olevan kontrolloivampia perheissä, jotka ovat hyvin stressaantuneita ja joilla ei ole paljoa voimavaroja (Grolnick ym., 1996, Conger et al., 1995). Grolnickin (2009) mukaan vanhemmat voivat vastata lapsen tai nuoren heikkoon menestykseen kontrollilla, joka vähentää itsenäistä toiminnanohjausta ja herättää taas lisää kontrolloivia käytänteitä. Äidin kontrollin on taas havaittu ennustavan heikentyntä menestystä valmiiksi heikoilla oppilaille (Ng, Kenney-Benson & Pomerantz, 2004). Kontrolloivien käytänteiden on useasti todettu liittyvän heikompaan koulumenestykseen (Dornbusch ym., 1987; Gingsburg & Bronstein, 1993; Grolnick & Ryan, 1989; Grolnick, Ryan & Deci, 1991). Toisaalta nuoren koulumenestys voi vaikuttaa siihen, miten äidin autonomiaa tukevat tai kontrolloivat käytänteet vaikuttavat koulumenestykseen. Ng'n, Kenney-Bensonin ja Pomerantzin tutkimuksessa (2004) äidin kontrolloivat käytänteet ennustivat koulumenestyksen laskua ja autonomian tukeminen puolestaan menestyksen nousua 9-12 -vuotiailla vahvemmin niillä oppilaille, joiden koulumenestys oli valmiiksi heikompi. Autonomian tukeminen valmiiksi hyvin menestyvillä nuorilla ei siis kenties itsessään edistä merkittävästi nuoren suoriutumista. Aiemman koulumenestyksen merkityksestä autonomian tukemiselle ja sen vaikutuksille ei kuitenkaan vielä tiedetä riittävästi, joten tässä tutkimuksessa huomioidaan myös aiempi koulumenestys arvioidessa äidin tarjoaman autonomian tuen vaikutuksia koulussa suoriutumiselle koulusiirtymän aikana.

### **Tutkimuskysymykset**

Ensimmäinen tutkimuskysymys selvittää, missä määrin äidin huolet nuoren koulunkäynnistä ja äidin taholta saatu autonomian tukeminen kotitehtävälanteissa 6. luokalla ennustavat nuoren myöhempää koulumenestystä 7. luokalla. Äidin taholta saadun autonomian tukemisen on aiemmin havaittu olevan yhteydessä akateemiseen menestykseen (Vasquez, 2015; Grolnick ja Ryan, 1989). Äidin kontrolloivien käytänteiden eli autonomian tukemisen puuttuminen taas on yhdistetty heikompaan suoriutumiseen koulussa (Gingsburg ja Bronstein, 1993; Grolnick ja Ryan, 1989; Grolnick, Ryan & Deci, 1991). Oletetaankin, että äidin taholta saatu autonomian

tukeminen on nuoren koulumenestykselle edullista. Lapsen koulumenestyksestä vanhemmalle koituvia huolia ei ole aiemmassa tutkimuksessa käytetty ennustamaan koulumenestystä, joten koulunkäyntiin liittyvien huolten yhteydestä myöhempään koulumenestykseen ei voida tehdä oletuksia.

Toinen tutkimuskysymys selvittää, välittyvätkö äidin huolten yhteydet nuoren myöhempään koulumenestykseen äidin taholta saadun autonomian tukemisen kautta. Vanhemman huolen on aiemmassa tutkimuksessa osoitettu olevan yhteydessä kontrolloiviin käytänteisiin eli autonomian puuttumiseen (Grolnick ym., 1996) sekä psykologiseen kontrolliin (Gurland ja Grolnick, 2005). Autonomian tuen taas on osoitettu edistävän koulumenestystä (Grolnick ja Ryan, 1989; Vasquez, 2015) ja autonomian puuttumisen eli kontrollin heikentävän tätä. Oletetaan autonomian tukemisen välittävän äidin huolten yhteyttä nuoren koulumenestykseen siten, että äidin huoli nuoren koulunkäynnistä edistää alhaisempaa autonomian tukemista, joka ennustaa heikompaa menestystä koulussa.

Kolmas kysymys pyrkii selvittämään, miten nuoren koulumenestys ja äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet ennustavat äidin taholta saatua autonomian tukemista kotitehtävätilanteissa. Vanhemman huolen on aiemmassa tutkimuksessa osoitettu olevan yhteydessä kontrolloiviin käytänteisiin eli autonomian puuttumiseen (Grolnick ym., 1996). Näiden tulosten pohjalta oletetaan, että äidin huoli ennustaa vähäisempää autonomian tukemista. Koulumenestyksen ja autonomian välisiä yhteyksiä on aiemmin selvitetty lähinnä ennustamalla koulumenestystä autonomian tukemisella muttei toisin päin. Vahvan tutkimusnäytön puuttuessa tarkkoja hypoteeseja ei aseteta koulumenestyksen vaikutuksista äidin tarjoaman autonomian tuen määrään.

Neljäs tutkimuskysymys selvittää, missä määrin nuorten koulumenestys ennustaa äidin taholta saatua autonomian tukemista äidin nuorten koulunkäyntiin liittyvien huolten kautta. Aiemmin esiteltyjen tutkimusten pohjalta oletetaan koulumenestyksen ennustavan autonomian tukea koulunkäyntiin liittyvien huolten kautta siten, että heikko menestys koulussa lisää huolia, joka ennustaa vähäisempää äidin taholta saatua autonomian tukemista.

## MENETELMÄT

### Aineisto

Tutkimuksen aineistona on Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen tutkijoiden toteuttama ja Suomen Akatemian rahoittama, TIKAPUU – Alakoulusta yläkouluun -tutkimushanke, joka käynnistyi syksyllä 2014 ja jatkui vuoteen 2016 (Ahonen & Kiuru, 2014-). Jyväskylän yliopiston eettinen toimikunta on arvioinut hankkeen tutkimussuunnitelman ja katsonut, ettei se sisällä eettisiä ongelmia. Tutkimuksen aineisto on kerätty alakoulun 6. luokan syksystä yläkouluun 7. luokan kevääseen. Tutkimukseen osallistumisesta pyydettiin kirjallinen suostumus nuorilta, heidän huoltajiltaan sekä opettajiltaan.

Tämän tutkimuksen aineisto on kerätty 6. ja 7. luokan syksyiltä. Vanhemmille lähetettiin 6. ja 7. luokan syksyillä pyyntö osallistua tutkimukseen joko paperisena tai sähköisenä. Pyyntö oli ensisijaisesti suunnattu äideille, mutta myös isät saivat halutessaan osallistua, 701 vanhempaa vastasi, mutta 208 nuoren vanhemmilta ei saatu vastausta. Tutkimuksessa oli mukana yhdysluokkia, joten kyselyihin vastasi ensimmäisellä mittapisteellä myös viidesluokkalaisten vanhempia (n=63). Nämä vanhemmat rajattiin tutkimuksesta pois, koska he eivät osallistuneet toiselle mittauskerralle. Otoksesta rajattiin myös vanhemmat, joilta ei ollut molemmalla mittakerralla vastausta. Valtaosa (96%) kyselyn täyttäneistä vanhemmista oli nuorten äitejä. Isien osuus (n=23) aineistossa oli pieni, joten heidät päätettiin jättää otoksen ulkopuolelle, sillä otoskoko ei olisi ollut riittävä mahdollisiin vertailuihin äitien ja isien välillä. Samoin rajattiin muut kyselyyn vastanneet huoltajat (n=5). Otoksiksi muodostui siten 585 äitiä-nuori -paria. Kysymyslomakkeessa äideistä 70 % vastasi perhemuodokseen asuvana aviopuolison ja yhteisen lasten tai lapsen kanssa. Kahdeksan prosenttia asui avopuolison ja yhteisten lasten tai lapsen kanssa ja uusperheessä 9 %. Yksinhuoltajia aineistossa oli 11 %. Muussa perhemuodossa asui vajaa 2 %. Vuonna 2016 Suomessa alaikäisistä lapsista 63,7 % asui avioliitossa elävien vanhempien kanssa, 17,6 % avoliitossa elävien vanhempien kanssa ja 16,3 prosenttia äidin kanssa (Suomen virallinen tilasto, 2016). Tutkimuksen otos oli näin ollen melko edustava nuorten perhemuotojen osalta. Tutkimukseen osallistuneista äideistä 2 %:lla ei ollut ammatillista koulutusta. 1 % oli käynyt työllisyys- tai ammatillisia kursseja, 28 %:lla oli ammatillinen

koulutus ja 23 %:lla opistotason koulutus. Ammattikorkeakoulun oli käynyt 17 %, yliopiston/korkeakoulun 25 % ja 4 %:lla äideistä oli yliopistollinen jatkotutkinto.

Tutkimukseen osallistuneet nuoret olivat 30 eri koulusta ja 57 luokalta. Otoksessa tyttöjä oli 56 % ja poikia 44 %. Ensimmäisellä mittauskerralla nuorten iän keskiarvo oli 12.3 vuotta vaihteluvälin ollessa 11,6-13,8 vuotta ja keskihajonnan 4,1 kuukautta. Nuorten, joiden vanhemmalta ei saatu vastausta lomakkeeseen, koulumenestystä verrattiin nuoriin, joiden vanhempi tai vanhemmat täyttivät kyselyn. Koulumenestystä kuvaamaan käytettiin 7. luokan syksyn kaikkien aineiden keskiarvoa 5. luokan kevään keskiarvon sijaan, koska 5. luokan keskiarvo ei ajoitu samaan aikaan vanhemmille lähetetyn kyselyn kanssa. Vertailun toteutettiin riippumattomien otosten t-testillä. Nuorilla, joiden vanhempi vastasi kyselyyn, oli tilastollisesti merkitsevästi parempi kaikkien aineiden keskiarvo 7. luokan syksyllä kuin niillä nuorilla, joiden vanhempi ei kyselyyn vastannut,  $t(748)=-3.83$ ,  $p<.001$ . Sukupuolieroja tarkasteltiin erikseen ristiintaulukoimalla. Sukupuolten välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja,  $\chi^2 = 1.27$  vapausasteen ollessa 1,  $p=.26$ .

## Mittarit

Nuorten *koulumenestystä* mitattiin oppilasrekistereistä saatujen arvosanojen keskiarvolla viidennen luokan keväällä ja seitsemännen luokan syksyllä. Keskiarvot laskettiin kaikkien oppiaineiden keskiarvona. Seitsemännellä luokalla osassa kouluista oli käytössä kurssimuotoinen jaksojärjestelmä, kun osa noudatti edelleen perinteistä jakoa syyslukukauteen ja kevätlukukauteen. Seitsemännen luokan keskiarvo onkin laskettu huomioiden kustakin oppiaineesta joko syyslukukauden arvosana tai seitsemännen luokan ensimmäisen kurssin arvosana. Viidennen luokan kevään keskiarvojen vaihteluväli oli 6.0-9.73. Seitsemännellä luokalla nuorten keskiarvot vaihtelivat välillä 5.67-10.00.

*Autonomian tukemista kotitehtävätilanteissa* mitattiin molemmilla mittauskerroilla käyttäen mukailtua ja lyhennettyä versiota oppimisilmapiiriä kartoittavasta The Learning Climate Questionnaire (LCQ) -kyselystä (Williams & Deci, 1996, Williams ym., 1997). Kyselyssä äidille esitettiin kysymys ”Mitä ajattelet ja miten toimit kotitehtävätilanteissa lapsesi kanssa?” ja tämän jälkeen häntä pyydettiin arvioimaan väittämiä kuten ”Annat lapsen tehdä valintoja ja annat lapselle vaihtoehtoja”, asteikolla 1-5 (1=en koskaan, 5=aina, kun on kotitehtäviä/kokeita).

Kyselyn kaksi ensimmäistä väittämää mittaa psykologista kontrollia ja muut kuusi väittämää autonomian tukemista. Tässä tutkimuksessa keskityttiin näihin kuuteen autonomian tukemista arvioivaan väittämään. Autonomian tukemista kotitehtävälanteissa kuudennella ja seitsemännellä luokalla mittaavista kysymyksistä muodostettiin keskiarvomuuttajat. Kuudennen luokan muuttujan Cronbachin alfa-kerroin oli .73 ja seitsemännen luokan .78. Seitsemännen luokan keskiarvomuuttujassa 1 ääriarvo siirrettiin jakauman hännille.

*Äidin huolia* kysyttiin molemmilla mittauskerroilla koulunkäyntiin ja koulun ulkopuolisiin asioihin liittyvillä kysymyspattereilla. Lisäksi äidillä oli mahdollisuus nimetä itse muita huolia halutessaan. Tässä tutkimuksessa keskityttiin koulunkäyntiin liittyviin asioihin. Äidin piti arvioida, kuinka paljon häntä sillä hetkellä huoletti lapsensa koulunkäyntiin liittyvät asiat. Näitä koulunkäyntiin liittyviä asioita kartoitettiin 13 kohdalla, kuten ”lapsen motivaatio ja kiinnostus oppimiseen” ja ”yläkouluun siirtyminen tai sopeutuminen”. Kutakin kohtaa arvioitiin asteikolla 1-5 (1=ei lainkaan, 5=erittäin paljon). Tässä tutkimuksessa keskityttiin koulunkäyntiin liittyviin huoliin ja niistä erityisesti koulutyöhön ja motivaatioon liittyviin huoliin. Kyselystä tutkimukseen valikoitui väittämät ”Lapsen oppiminen ja koulumenestys”, ”Lapsen motivaatio ja kiinnostus oppimiseen”, ”Kotitehtävien tekemättä jättäminen” sekä ”Motivaatio ja oppimisen sujuminen yläkoulussa”. Näistä neljästä väittämästä muodostettiin keskiarvomuuttaja. Kuudennen luokan keskiarvomuuttujan Cronbachin alfa -kerroin oli .88 ja seitsemännen luokan .90. Kummatkin muodostetuista muuttujista olivat oikealle vinoja. 6. luokan huolimuuuttujan vinousluku oli .91 ja vinouden keskivirhe .10. 7. luokan vinousluku oli 1.03 ja vinouden keskivirhe .10. Tätä yritettiin parantaa logaritmimuunnoksilla. Korjauksen vaikutukset olivat kuitenkin niin vähäisiä, että analyyseissa päädyttiin käyttämään korjaamattomia keskiarvomuuttujia. Autonomian tukemista kotitehtävälanteissa ja koulunkäyntiin liittyviä huolia mittaavia keskiarvosummamuuttujia käytettiin jatkuvien muuttujien tapaan.

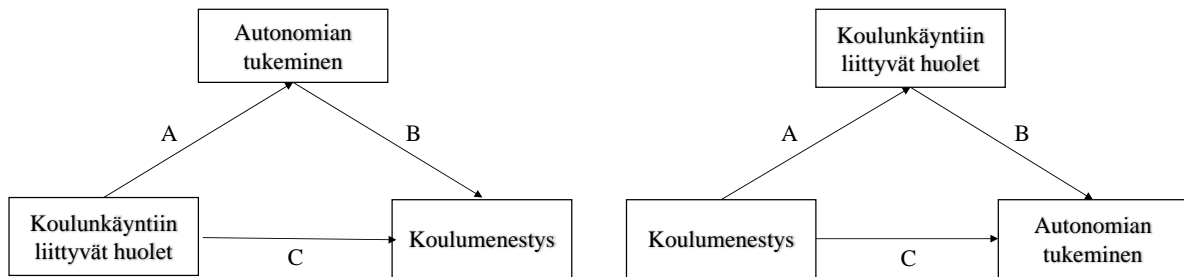
## **Analyysistrategia**

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä selvitettiin, ennustavatko äidin tarjoama autonomian tukeminen ja äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet nuoren koulumenestystä. Tätä tarkasteltiin hierarkkisella regressioanalyysillä, jossa vastemuuttujana oli nuoren

koulumenestys 7. luokan syksyllä. Mallien ensimmäisellä askeleella kontrolloitiin nuoren aiempi koulumenestys, ja toisella askeleella äidin autonomian tukeminen ja koulunkäyntiin liittyvät huolet 6. luokan syksyllä omissa malleissaan. Mallien ensimmäisellä askeleella kontrolloitiin nuoren aiempi koulumenestys. Toinen tutkimuskysymys selvitti, välittääkö äidin taholta saatu autonomian tukeminen äidin huolien yhteyttä nuoren myöhempään koulumenestykseen. Tätä tarkasteltiin Preacherin ja Hayesin mediaatiomallia (Preacher ja Hayes, 2008), jossa verrattiin muuttujien välisien yhteyksien tilastollista merkitsevyyttä. Muuttujien välisiä yhteyksiä kuvataan A-, B-, C-, ja C'-poluilla. A-polku kulkee selittävästä muuttujasta välittäjään, B-polku välittäjästä selitettävään muuttujaan ja C-polku selittävästä muuttujasta suoraan selitettävään muuttujaan. C'-polku kuvaa A-, B- ja C-polkuja yhdessä. Kun A-, B- sekä C'-polut ovat tilastollisesti merkitseviä ja täyttävät odotukset (A- ja B-polkujen ala- ja ylärajat molemmat joko positiivisia tai negatiivisia), mutta C-polku eli suora yhteys selitettävästä muuttujasta selitettävään muuttujaan ei ole merkitsevä, voidaan todeta kyseessä olevan täydellinen mediaatio. Kaikkien polkujen ollessa tilastollisesti merkitseviä on kyseessä osittainen mediaatio. Tutkimuskysymyksessä äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet 6. luokalla selittävät nuoren koulumenestystä 7. luokalla ja välittäjäksi asetetaan äidin taholta saatu autonomian tukeminen 7. luokalla. Kolmannessa tutkimuskysymyksessä selvitettiin, ennustavatko nuoren koulumenestys ja äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet äidin kotitehtävätilanteissa tarjoaman autonomian tuen määrää. Tätä tarkasteltiin hierarkkisella regressiomallilla, jossa vastemuuttujana oli äidin autonomian tuen määrä 7. luokan syksyllä ja omissa malleissaan ennustajina nuoren koulumenestys 5. luokan keväällä ja äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet 6. luokan syksyllä. Mallien ensimmäisellä askeleella kontrolloitiin aiempi autonomian tuen määrä. Neljäs kysymys tarkasteli äidin huolten roolia nuoren koulumenestyksen ja äidin taholta saadun autonomian tuen yhteyden välittäjänä. Tämän tutkimiseksi käytettiin Preacherin ja Hayesin mediaatiomallia, jossa selittävänä muuttujana toimii nuoren aiempi koulumenestys (ks. Kuvio 1). A-polku kulkee koulumenestyksestä äidin koulunkäyntiin liittyviin huoliin 7. luokalla, joka toimii mallissa välittäjänä. B-polku kuvaa äidin huolien yhteyttä selitettävään muuttujaan eli äidin taholta saatuun autonomian tukeen 7. luokalla. C-polku kulkee nuoren aiemmasta koulumenestyksestä äidin taholta saatuun autonomian tukeen. Tutkimuksen analyysit tehtiin IBM SPSS Statistics -ohjelmalla.



# KUVIO1.Mediaatiomalli



## TULOKSET

### Kuvailevat tiedot

Kaikkien muuttujien väliset korrelaatiot ja jakaumatiedot on esitelty taulukossa 1. Autonomian tukemisen, koulunkäyntiin liittyvien huolten ja nuoren koulumenestyksen muutoksia 6. luokan syksyn ja 7. luokan syksyn välillä tutkittiin parittaisten otosten t-testillä. Autonomian tukeminen lisääntyi koulusiirtymässä,  $t(578) = -7.12$ ,  $p < .001$ . Koulunkäyntiin liittyvät huolet vähentyivät tällä aikavälillä,  $t(583) = 3.67$ ,  $p < .001$ . Nuorten koulumenestyksessä tilastollisesti merkitsevää muutosta ei tapahtunut,  $t(512) = 1.85$ ,  $p = .065 > .05$ .

Kaikkien muuttujien väliset yhteydet olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ( $p < .001$ ) ja odotetun suuntaisia. Nuorten keskiarvot 5. ja 7. luokalla olivat positiivisesti yhteydessä äidin autonomian tukemiseen ja negatiivisesti yhteydessä äidin huoliin. Äidin autonomian tukeminen 6. ja 7. luokalla oli negatiivisesti yhteydessä äidin huoliin.

TAULUKKO 1. Muuttujien keskinäiset korrelaatiot

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	KA	KH
1. Koulumenestys 5. lk		.19***	-.69***	.84***	.25***	-.49***	8.31	.62
2. Autonomia 6. lk			-.31***	.17***	.54***	-.23***	3.87	.48
3. Huolet 6. lk				-.55***	-.32***	.70***	1.98	.83
4. Koulumenestys 7. lk					.28***	-.56***	8.28	.80
5. Autonomia 7. lk						-.36***	4.00	.49
6. Huolet 7. lk							1.88	.83

\*\*\*  $p < .001$

### Missä määrin äidin huolet ja autonomian tukeminen kotitehtävälanteissa ennustavat nuoren myöhempää koulumenestystä?

Ensimmäinen tutkimuskysymys pyrki selvittämään, missä määrin äidin huolet nuoren koulunkäynnistä ja äidin taholta saatu autonomian tukeminen kotitehtävälanteissa 6. luokalla ennustavat nuoren myöhempää koulumenestystä 7. luokalla. Tätä tutkittiin hierarkkisella

regressioanalyysilla, jossa aiempi koulumenestys 5. luokan lopussa kontrolloitiin mallin ensimmäisellä askeleella.

Taulukossa 2 on esitetty regressioanalyysin tulokset koulunkäyntiä koskevien huolten osalta. Taulukosta 2 nähdään, että nuoren aiempi koulumenestys ennusti seitsemännen luokan koulumenestyksestä kaikkiaan 70 %. 6. ja 7. luokan koulunkäyntiin liittyvien huolten yhteys koulumenestykseen oli negatiivinen eli mitä enemmän huolissaan äiti oli, sitä heikommin nuori menestyi. Kun aiempi koulumenestys oli kontrolloitu, äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet lisäsivät mallin selitysastetta tilastollisesti merkitsevästi, mutta lisäykset olivat kuitenkin varsin pieniä (0.1 ja 0.3 %)

TAULUKKO 2. Miten äidin huolet ennustavat nuoren koulumenestystä 7. luokalla, aiempi koulumenestys kontrolloiden

	$\Delta R^2$	Std $\beta$
<b>6. lk huolet selittäjänä</b>		
1. askel	.70***	
5.lk koulumenestys		.78***
2. askel	.01***	
6.lk koulunkäyntiin liittyvät huolet		-.11***
Kokonais- $R^2$	.71***	
<b>7. lk huolet selittäjänä</b>		
1. askel	.70***	
5. lk koulumenestys		.74***
2. askel	.03***	
7. lk koulunkäyntiin liittyvät huolet		-.20***
Kokonais- $R^2$	.73***	

\*\*\*  $p < .001$

Huom. Standardoidut  $\beta$ :at mallin viimeiseltä askeleelta

Taulukossa 3 on esitetty äidin taholta saatua autonomian tukemista koskevat tulokset. Kuudennella luokalla tapahtuva autonomian tukeminen ei lisännyt mallin selitysstetta lainkaan. 7. luokalla tapahtuvan autonomian tukeminen yhteys koulumenestykseen oli positiivinen eli äidin taholta saatu autonomian tukeminen edisti nuoren koulumenestystä. Autonomian tukeminen 7. luokalla lisäsi mallin selitysstetta tilastollisesti merkitsevästi ( $p < .01$ ), mutta vain 1 prosentilla.

TAULUKKO 3. Miten äidin autonomian tuki ennustaa nuoren koulumenestystä 7. luokalla, aiempi koulumenestys kontrolloiden

	$\Delta R^2$	Std $\beta$
<b>6. lk autonomian tukeminen selittäjänä</b>		
1. askel	.70***	
5.lk koulumenestys		.84***
2. askel	.00	
6. lk autonomian tukeminen		.01
Kokonais- $R^2$	.70***	
<b>7. lk autonomian tukeminen selittäjänä</b>		
1. askel	.70***	
5. lk koulumenestys		.82***
2. askel	.01**	
7. lk autonomian tukeminen		.07**
Kokonais- $R^2$	.70***	

\*\*  $p < .01$ , \*\*\*  $p < .001$

Huom. Standardoidut  $\beta$ :at mallin viimeiseltä askeleelta

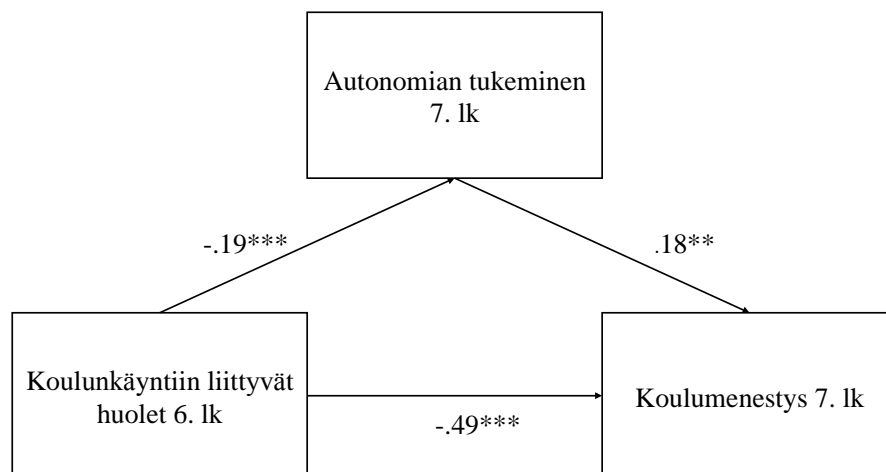
### **Välittääkö autonomian tukeminen äidin huolten yhteyttä nuoren myöhempään koulumenestykseen?**

Toinen tutkimuskysymys selvitti, välittyvätkö äidin huolten yhteydet nuoren myöhempään koulumenestykseen äidin taholta saadun autonomian tukeminen kautta. Selittävänä muuttujana käytettiin kuudennen luokan koulunkäyntiin liittyviä huolia. Seitsemännen luokan syksyn

keskiarvo oli selitettävä muuttuja, jota välitti seitsemännen luokan äidin taholta saatu autonomian tukeminen.

Kuviossa 2 on esitetty mediaatiomallia koskevat tulokset. Koulunkäyntiin liittyvät huolet 6. luokalla ennustivat vähäisempää äidiltä saatua autonomian tukemista. Autonomian tukeminen 7. luokalla taas oli yhteydessä menestymiseen koulussa samana vuonna. Kuudennella luokalla koulunkäyntiin liittyvät huolet olivat suoraan yhteydessä koulumenestykseen 7. luokalla, äidin huolen ennustaessa heikompaa menestystä. Kaikkien polkujen yhteisvaikutus (C-polku) oli  $-.52$  ( $p < .001$ ) ja AB-polkujen bootstrapped estimaatti  $-.03$  ja sen 95%:n ala- ja ylärajat  $[-.07, -.01]$ . Koska kaikki yhteydet olivat tilastollisesti merkitseviä, voidaan todeta yhteyden äidin kuudennen luokan huolien ja nuoren seitsemännen luokan koulumenestyksen välillä välittyvän osittain äidin taholta saadun autonomian tukemisen kautta.

KUVIO 2. Miten autonomian tukeminen välittää koulunkäyntiin liittyvien huolten yhteyttä koulumenestykseen 7. luokalla



## Missä määrin nuoren koulumenestys ja äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet ennustavat äidin taholta saatua autonomian tukemista?

Kolmas kysymys tutki, miten nuoren 5. luokan kevään koulumenestys ja äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet 6. luokalla ennustavat äidin taholta saatua autonomian tukemista kotitehtävätilanteissa 7. luokalla. Tätä tutkittiin hierarkkisella regressioanalyysillä. Kuudennella luokalla kotitehtävätilanteissa tapahtuva autonomian tukeminen sijoitettiin analyyseissa ensimmäiseksi askeleeksi vaikutuksen kontrolloimiseksi. Regressioanalyysin tulokset on esitetty taulukossa 4.

Taulukosta 4 nähdään, että äidin taholta aiemmin saatu autonomian tuki kotitehtävätilanteissa ennusti seitsemännellä luokalla saadusta tuesta 30 prosenttia. Viidennen luokan kevään koulumenestyksen yhteys äidin taholta saatuun autonomian tukeen oli positiivinen, eli menestyminen koulussa lisäsi saatua autonomian tukea 7. luokalla. Koulumenestys lisäsi mallin selitysastetta tilastollisesti merkitsevästi, mutta vain vähän.

TAULUKKO 4. Miten nuoren koulumenestys ennustaa äidiltä saatua autonomian tukea 7. luokalla, aiempi autonomian tukeminen kontrolloiden

	$\Delta R^2$	Std $\beta$
1. askel	.30***	.52***
6. lk autonomian tukeminen		
2. askel	.03***	.20***
5. lk koulumenestys		
Kokonais- $R^2$	.32***	

\*\*\*  $p < .001$

Huom. Standardoidut  $\beta$ :at mallin viimeiseltä askeleelta

Taulukossa 5 on esitetty tulokset koskien äidin huolten yhteyttä myöhempään autonomian tukemiseen. Koulunkäyntiin liittyvät huolet lisäsivät tilastollisesti merkitsevästi mallin selitysastetta sekä 6. (3 %) että 7. luokalla (6 %). Äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet 6. ja 7.

luokalla olivat negatiivisesti yhteydessä 7. luokalla tapahtuvaan autonomian tukemiseen eli äidin huolestuneisuus näkyi vähäisempänä nuoren autonomian tukemisena.

TAULUKKO 5. Miten äidin huolet ennustavat äidin taholta saatua autonomian tukea 7. luokalla, aiempi autonomian tukeminen kontrolloiden

	$\Delta R^2$	Std $\beta$
<b>6. lk huolet selittäjänä</b>		
1. askel	.29***	
6.lk autonomian tukeminen		.49***
2. askel	.03***	
6.lk koulunkäyntiin liittyvät huolet		-.17***
Kokonais- $R^2$	.32***	
<b>7. lk huolet selittäjänä</b>		
1. askel	.29***	
6. lk autonomian tukeminen		.48***
2. askel	.06***	
7. lk koulunkäyntiin liittyvät huolet		-.25***
Kokonais- $R^2$	.35***	

\*\*\*  $p < .001$

Huom. Standardoidut  $\beta$ :at mallin viimeiseltä askeleelta

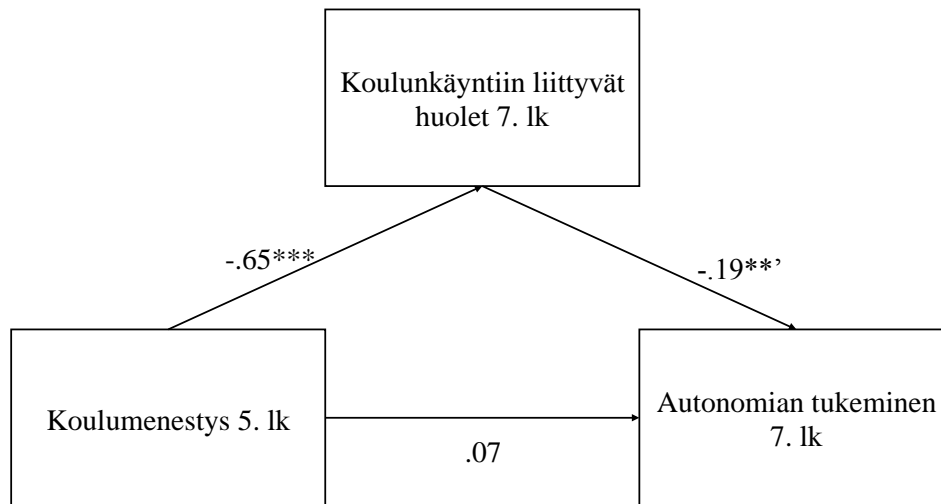
### Välittääkö äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet nuoren koulumenestyksen yhteyttä äidin taholta saadun autonomian tukemiseen?

Neljäs tutkimuskysymys selvitti, missä määrin nuorten koulumenestys ennustaa äidin taholta saatua autonomian tukemista äidin nuorten koulunkäyntiin liittyvien huolten kautta. Välittävää yhteyttä tutkittiin Preacherin ja Hayesin mediaatiomallilla. Selittävänä muuttujana toimi viidennen luokan koulumenestys ja seitsemännellä luokalla saatua autonomian tukea ennustettiin seitsemännen luokan koulunkäyntiin liittyvien huolten kautta. Tulokset on esitetty kuviossa 3.

Kuviosta nähdään, että menestyminen koulussa 5. luokalla ennusti äidin vähäisempiä koulunkäyntiin liittyviä huolia 7. luokalla. Äidin huolestuneisuus 7. luokalla näkyi vähäisempänä

autonomian tukemisenä samana vuonna. 5. luokan kevään koulumenestystyksellä ei ollut tilastollisesti merkitsevää suoraa yhteyttä myöhempään äidin tarjoamaan autonomian tukeen. A-, B- ja C'-polkujen yhteys yhdessä oli .19 ( $p < .001$ ). AB-polkujen 95%:n luottamusvälin ala- ja ylärajat olivat [.08, .16] ja bootstrapped estimaatti .12. Koska poluista kaikki muut paitsi suora yhteys 5. luokan koulumenestyksen ja 7. luokan autonomian tukemisen välillä olivat tilastollisesti merkitseviä, voidaan aiemman koulumenestyksen ja äidin taholta myöhemmin saadun autonomian tuen yhteyden tulkita välittyvän kokonaan äidin 7. luokan koulunkäyntiin liittyvien huolten kautta.

KUVIO 3. Miten koulunkäyntiin liittyvät huolet välittävät 5. luokan koulumenestyksen yhteyttä äidin taholta saadun autonomian tukemiseen 7. luokalla





## **POHDINTA**

Tutkimuksen tavoitteena oli saada lisää tietoa siitä, minkälaisia yhteyksiä äidin taholta saadun autonomian tuen, äidin koulunkäyntiin liittyvien huolten sekä nuoren koulumenestyksen välillä on siirtymässä alakoulusta yläkouluun. Tavoitteena oli selvittää, missä määrin äidin huolet selittävät nuoren koulumenestystä suoraan sekä autonomian tukemisen kautta. Vastavuoroisesti pyrittiin selittämään, missä määrin nuoren koulumenestys selittää äidin myöhempää autonomian tukemista joko suoraan tai äidin huolten kautta. Tutkimus toteutettiin osana syksyllä 2013 käynnistynyttä TIKAPUU- Alakoulusta yläkouluun –tutkimushanketta. Tutkimuksen otos rajattiin äiteihin, jotka olivat vastanneet kyselyyn nuoren ollessa 6. ja 7. luokalla. Tulokset osoittivat, että äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet ennustivat nuoren koulumenestystä sekä suoraan että äidin autonomian tuen kautta. Nuoren aiemman koulumenestyksen todettiin ennustavan äidin taholta saatua autonomian tukea koulunkäyntiä koskevien huolten kautta.

### **Äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet ja äidin taholta saatu autonomian tuki ennustavat nuoren koulumenestystä**

*Ensimmäiseksi tutkittiin*, missä määrin äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet ja äidin taholta saatu autonomian tukeminen kotitehtävälanteissa ennustavat nuoren koulumenestystä 7. luokalla. Vanhempien huolia nuoren koulunkäyntiin ja koulusiirtymään liittyen on kartoitettu vähän (Akos & Galassi, 2004; Zeedyk ym., 2003) eikä koulunkäyntiin liittyvien huolten yhteyttä koulumenestykseen ole aiemmin tutkittu. Tästä syystä hypoteeseja äidin huolten yhteydestä myöhempään koulumenestykseen ei asetettu. Tulokset osoittivat, että äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet sekä 6. että 7. luokalla ennustivat tässä tutkimuksessa heikompaa koulumenestystä 7. Luokalla. Huomionarvoista on, että koulumenestyksestä 7. luokalla valtaosan ennusti aiemman koulumenestyksen taso, jolloin muiden selittävien tekijöiden kuten äidin huolten osuus ei voinut olla kovin suuri. Äidin huolen nuoren koulunkäynnistä voidaan ajatella olleen seurausta nuoren heikosta koulumenestyksestä jo alakoulun puolella. Aiemman koulumenestyksen selittäessä 7. luokalla suoriutumista valtaosan, on luontevaa, että äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet sekä 6. että 7. luokalla enteilevät heikompaa menestystä yläkoulun alussa. Huolien yhteyttä

koulumenestykseen voi selittää myös muut seikat. Voidaan muun muassa pohtia, miten äiti viestii huoltaan ja heijastuuko tämä esimerkiksi nuoren koettuun kyvykkyyteen ja tätä kautta menestymiseen koulussa.

Äidin taholta saadun autonomian tukemisen oletettiin ennustavan hyvää koulumenestystä. Tulokset eivät vastanneet oletuksia kuudennella luokalla tapahtuvan autonomian tukemisen osalta, sillä se ei selittänyt mallissa 7. luokan koulumenestystä, kun aiemman koulumenestyksen vaikutus oli huomioitu. Äidin 7. luokan syksyllä raportoima autonomian tukeminen sen sijaan selitti koulumenestystä samana syksynä, vaikka aiempi koulumenestys ennustikin valtaosan 7. luokan koulumenestyksestä. On hyvä kiinnittää myös huomiota siihen, miten äidin taholta saatu autonomian tukeminen aineistossa lisääntyi keskimäärin hieman 6. luokalta 7. luokan syksyyn. Koska kuudennen luokan puolella tapahtuva autonomian tukeminen ei yltänyt vaikuttamaan koulussa menestymiseen yläkoulun puolella, mutta 7. luokan syksyllä raportoitu autonomian tuki selitti koulussa suoriutumista 7. luokan syksyn todistuksessa, saattaa lisääntynyt äidin autonomian tukeminen olla nuorelle ja tämän koulumenestykselle erityisen edullista juuri yläkoulun alussa eli siirtymävaiheessa. Samansuuntaisia tuloksia autonomian tuen merkityksestä koulusiirtymässä on saatu yhdysvaltalaisissa tutkimuksessa sekä siirtymässä yläkouluun (Grolnick, 2000, Lord ym., 1994) että korkeakouluopintoihin (Beyers & Goossens, 2003; Lapsley, Rice & Shadid, 1989; Rice, Cole, & Lapsley, 1990). Koulunkäynnissä tapahtuu koulusiirtymän aikana sisällöllisiä muutoksia ja nuorilta vaaditaan yläkoulun puolella yhä enemmän vastuunottoa. Lisääntynyttä itsenäisyyttä vaativassa tilanteessa nuoren autonomian tukemisesta on mahdollisesti korostuneesti hyötyä. Yhdysvaltaistutkimuksessa autonomiaa tukeva vanhemmuus yhdistettiin nuoren itseohjautuvuuteen koulussa (Soenens & Vansteenkiste, 2005). Voidaan pohtia, onko äitien taholta kotitehtävätilanteissa saadussa autonomian tuessa tapahtunut 7. luokalle siirryttäessä määrällisten muutosten lisäksi myös laadullisia muutoksia kannustamaan ja vastaamaan paremmin yläkoulun itsenäisempään työotteeseen. Tämä voisi osaltaan selittää, miksi äidin 7. luokan syksyllä raportoima autonomian tukeminen ennustaa nuoren koulumenestystä, mutta 6. luokan puolella raportoima tuki ei.

**Äidin taholta saatu autonomian tuki välittää osittain äidin huolten yhteyttä nuoren koulumenestykseen**

*Toinen tutkimuskysymys* selvitti, missä määrin äidin taholta saatu autonomian tuki kotitehtävätilanteissa välittää äidin koulunkäyntiin liittyvien huolten yhteyttä nuoren koulumenestykseen. Oletuksena oli, että äidin huoli nuoren koulunkäynnistä näkyisi vähäisenä autonomian tukemisena, joka ennustaisi heikkoa koulumenestystä. Äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet 6. luokan syksyllä olivat yhteydessä vähäisempään autonomian tukemiseen kotitehtävätilanteissa 7. luokalla. Äidin tarjoama autonomian tuki taas ennusti parempaa menestymistä koulussa samalla lukukaudella. Tämän lisäksi äidin koulunkäyntiä koskevat huolet olivat myös suoraan yhteydessä 7. luokan koulumenestykseen. Koulunkäyntiin liittyvät huolet ennustivat siis myös itsessään alhaisempaa koulumenestystä. Oletukset autonomian roolista välittävänä tekijänä täyttyivät täten osittain. Huoli lapsesta on aiemmin yhdistetty autonomian vastapariin eli vanhemman kontrolloiviin käytänteisiin (Grolnick et al., 1996). Lapsen ja nuoren autonomian tukeminen on nähty koulumenestystä tukevana ja nostavana tekijänä (Grolnick & Ryan, 1989; Vasquez, 2015). Äidin huolestuneisuus itsessään saattaa viestiä nuorelle, että tämän koulunkäynti ei suju odotetulla tavalla. Tämä voi itseään toteuttavan ennustuksen tavoin kääntyä entistä heikommaksi suoriutumiseksi koulussa. Jos äiti huolen ilmaisemisen lisäksi päätyy autonomian tukemisen sijaan rajaamaan nuoren omaa päätösvaltaa ja kokemusta itsenäisesti pärjäämisestä, saattaa tämä tuottaa nuorelle kuvan, ettei hänellä ole keinoja selviytyä vaativassa siirtymässä yläkouluun. Tämä on omiaan johtamaan heikompaan koulumenestykseen 7. luokan koittaessa.

### **Nuoren aiempi koulumenestys ja äidin huolet ennustavat äidin taholta saatua autonomian tukea**

*Kolmas tutkimuskysymys* selvitti, ennustaako nuoren aiempi koulumenestys ja äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet äidin taholta saatua autonomian tukea kotitehtävätilanteissa. Aiempien tutkimusten ja oletusten mukaisesti äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet sekä 6. että 7. luokalla olivat negatiivisesti yhteydessä 7. luokalla tapahtuvaan autonomian tukemiseen eli äidin huolestuneisuus ennusti vähäisempää nuoren autonomian tukemista kotitehtävätilanteissa. Seitsemännellä luokalla raportoitujen huolien yhteys saman syksyn autonomian tukemiseen oli suurempi kuin 6. luokan huolten yhteys autonomian tukemiseen 7. luokalla. Vanhemman huolen on aiemmin osoitettu olevan yhteydessä kontrolloiviin käytänteisiin eli autonomian puuttumiseen

(Grolnick et al., 1996). Stressin ja paineen on aiemmin todettu vähentävän autonomian tukemiseen käytettäviä resursseja ja johtavan lapsen puolesta ratkaisujen tekemiseen (Gurland ja Grolnick, 2005; Grolnick, 2002). Seitsemännellä luokalla raportoidut huolet saattoivatkin viedä resursseja samana syksynä autonomiaa tukevilta käytänteiltä aiemman tutkimuksen suuntaisesti.

Koulumenestyksen ja myöhemmän autonomian tukemisen välisen yhteyden osalta tulokset osoittivat, että hyvä koulumenestys 5. luokan keväällä lisäsi äidin taholta saatua nuoren autonomian tukemista 7. luokan syksyllä. Aiemmassa tutkimuksessa autonomian tukemista on selitetty aiemmalla koulumenestyksellä lapsen sinnikkyuden kautta (Viljaranta ym., 2018). Vanhemman on myös todettu vastaavan nuoren heikkoon koulumenestykseen lisäämällä rajoittavia ja kontrolloivia käytänteitä (Grolnick, 2009). Kontrollin ollessa autonomian tukemisen vastapari, voi aiempi tutkimus selittää sitä, että tässä aineistossa hyvä koulumenestys ennusti nuoren itsenäisempää työtettä tukevia käytänteitä. Nuoren menestys todennäköisesti kasvattaa vanhemman uskoa tämän kykyihin ja rohkaisee antamaan nuorelle enemmän vapauksia koulutyössä ja sitä koskevissa päätöksissä. Heikko menestys taas saattaa johtaa äidin rajoittamaan nuoren autonomiaa ja itsenäisyyttä. Nuoren osallistuminen päätöksentekoon on aiemmin yhdistetty suurempaan koulutyytyväisyyteen ja itsetuntoon (Epstein & McPartland, 1977; Flanagan, 1986). Positiivinen ilmapiiri ja itsenäisyys kotona koulunkäyntiin liittyen saattaa edesauttaa myös siellä suoriutumista.

### **Nuoren koulumenestys ennustaa äidin taholta saatua autonomian tukea koulunkäyntiä koskevien huolten kautta**

*Neljäs tutkimuskysymys* selvitti, missä määrin nuoren koulumenestys ennustaa äidin taholta saatua autonomian tukemista äidin koulunkäyntiin liittyvien huolten kautta. Nuoren heikon koulumenestyksen oletettiin aiheuttavan äidissä nuoren koulunkäyntiin liittyvää huolestuneisuutta, joka näkyisi edelleen vähäisenä nuoren autonomian tukemisena. Tutkimustulokset vastasivat oletuksia. Heikon koulumenestyksen 5. luokan keväällä havaittiin ennustavan 7. luokalla äidin huolestuneisuutta nuoren koulunkäyntiin liittyen. Koulunkäyntiin liittyvät huolet taas ennustivat vähäisempää äidin taholta saatua autonomian tukemista 7. Luokalla. Vaikeuksien koulussa on aiemmin havaittu herättävän kielteisiä tunteita vanhemmassa (Levin ym., 1997; Pomerantz & Eaton, 2001) ja huolen aiheuttavan autonomialle vastakkaista

kontrolloivaa osallistumista (Grolnick ym., 1996). Äidin osallistuminen nuoren koulunkäyntiin ja kotitehtävätilanteisiin mahdollisesti riippuu myös siitä, hakeeko nuori itse tukea äidistään kotitehtävätilanteissa. Akosin (2002) tutkimuksessa nuorista noin viidesosa haki apua vanhemmiltaan koulusiirtymän aikana. Nuoren aktiivisella roolilla voi olla vaikutusta vanhemman osallistumiseen ja myös koulumenestyksen vaikutusta nuoren avun pyytämiseen tai vanhemman osallistumiseen voidaan pohtia. Heikko koulumenestys voi herättää kielteisiä tunteita vanhemmissa. Jos koulunkäyntiä ympäröi kielteinen ilmapiiri kotona, hakee nuori kenties epätodennäköisemmin apua vanhemmaltaan koulutyöhön. Etenkin, jos heikko koulumenestys aiheuttaa kontrolloivia käytänteitä. Vanhempien on havaittu olevan kontrolloivampia perheissä, joilla on vähemmän voimavaroja ja jotka kokevat stressiä (Grolnick ym., 1996, Conger et al., 1995). Jos nuoren koulussa suoriutuminen aiheuttaa stressiä ja johtaa todennäköisemmin vanhemman valvontaan, haluaa nuori tuskin osallistua vanhempiaan, jos se rajoittaa hänen kokemustaan itsenäisyydestä.

### **Vahvuudet ja rajoitukset**

Vanhempien koulunkäyntiin liittyviä huolia koulusiirtymän aikana on tutkittu vasta kahdessa aiemmassa tutkimuksessa (Akos & Galassi, 2004; Zeedyk, 2003). Tämä tutkimus tarjoaakin uutta tietoa äidin huolista sekä siitä, miten ne ovat yhteydessä äidin tarjoamaan autonomian tukemiseen kotitehtävätilanteissa sekä nuoren koulumenestykseen. Autonomian tukemisen ja koulumenestyksen välistä yhteyttä on tutkittu laajasti. Huomionarvoista on, että tässä tutkimuksessa näiden muuttujien välistä yhteyttä on tutkittu kumpaankin suuntaan, selittäen myös koulumenestyksellä äidin taholta saatua autonomian tukemista aiemmasta tutkimuksesta poiketen. Tutkimuksen vahvuudeksi voidaan katsoa myös tutkimuksessa käytetty pitkäaikaisasetelma. Pitkäaikaisutkimus tarjoaa mahdollisuuden tarkastella mitattujen muuttujien kehitystä ja niiden välisiä yhteyksiä useamman aikapisteen välillä. Lisäksi näitä yhteyksiä on tutkittu kahdella menetelmällä, sekä regressioanalyysillä että Preacherin ja Hayesin mediaatiomallilla. Tulokset olivat samansuuntaisia kummallakin menetelmällä. Myös tutkimuksen aineisto (N=585) oli verrattain laaja.

Tutkimuksen tuloksia tarkasteltaessa on nostettava esiin tutkimukseen liittyvät rajoitukset. Ensinnäkin on otettava huomioon, että nuorilla, joiden äiti vastasi kyselyihin, oli tilastollisesti

merkitsevästi korkeampi keskiarvo kuin nuorilla, joiden äidit eivät täyttäneet kyselyä. Tutkimuksen otos ei täten kuvaa edustavasti nuorten taitotasoa ja sen hajontaa ja saattaa sulkea pois ne nuoret, joille siirtyminen alakoulusta yläkouluun voi koulumenestyksen kannalta olla erityisen haavoittuvaista aikaa. Voidaan myös pohtia, kertooko tutkimukseen vastaaminen itsessään jo äidin osallistumisesta nuoren koulunkäyntiin koulusiirtymän aikana. Jos näin on, kyseisten äitien taholta saatu autonomian tukeminen kotitehtävätilanteissa saattaisi myös olla tutkimukseen osallistuneita äitejä vähäisempää. Kysely suunnattiin ensisijaisesti äideille. Kyselyn täyttämiseen osallistui isiä sekä äidin kanssa yhdessä, että erikseen. Kyselyyn osallistuneiden isien otos oli kuitenkin liian pieni ollakseen edustava ja rajautui pois tutkimuksesta. Vaikka nuoren äiti vastasi kyselyyn, voi kuitenkin olla, että perheessä on toinen aikuinen tai sisarus, joka osallistuu kotitehtävätilanteisiin äidin sijasta. Näin ollen nuori voi saada kotoa tukea, vaikkei tämä näy tutkimusaineistossa juuri äidin raportoimana.

### **Jatkotutkimushaasteet**

Aiemmissa vanhempien huolia selvittäneissä tutkimuksissa nousivat esiin kiusaaminen ja sopeutuminen koulusiirtymässä (Akos & Galassi, 2004; Zeedyk ym., 2003). Myös kasvavasta koulutyön määrästä oltiin huolissaan. Nuorten raportoimat huolet olivat samansuuntaisia. Näiden tulosten valossa jatkotutkimuksissa olisikin hyvä sisällyttää koulumenestykseen liittyvien huolien lisäksi myös muut koulusiirtymää koskevat huolenaiheet, joilla on mahdollisesti vaikutusta kouluviihtyvyyteen ja onnistuneeseen koulusiirtymään. Hedelmällistä olisi lisäksi selvittää, millaisia huolenaiheita ja kokemuksia nuorilla on koulusiirtymään ja koulunkäyntiin liittyen ja vastaavatko nämä kokemukset vanhempien kuvaa tilanteesta.

Kotitehtävätilanteita tarkastellessa olisi hyödyllistä tutkia autonomian tuen lisäksi myös suoraan sen vastaparia, kontrollia. Äidin raportoima alhainen autonomian tukeminen kotitehtävätilanteissa voi viitata vähäiseen osallistumiseen kotitehtävätilanteissa sekä siihen, että äiti osallistuu kotitehtävien tekoon nuorta rajoittavilla toimilla. Nuoren arvio vanhemman toimista kotitehtävätilanteissa toisi myös arvokasta tietoa vanhemmille. Itsenäisyyden ollessa nuoruuden keskeinen kehitystehtävä, voi vanhemman puuttuminen koulutyöhön tuntua tunkeilevalta. Toisaalta nuoret hakevat ja saavat apua vanhemmiltaan koulusiirtymän aikana

(Akos, 2004). Taitava vanhempi myös saattaa muuttaa tukemisen laatua koulusiirtymän ja kehitysvaiheen erityispiirteitä huomioiden. Sekä nuoren että vanhemman kokemuksen selvittäminen olisikin mielekäs tutkimuskohde tulevaisuudessa.

Tämän tutkimuksen otos koostui pelkästään äideistä. Kyselyyn osallistui myös isiä ja muita perheenjäseniä, mutta heidän osuutensa oli liian pieni erilliseen tarkasteluun. On syytä muistaa, että nuoret elävät yhä monimuotoisimmissa perheissä, joissa aikuisilla voi olla keskenään erilaisia rooleja. Vaikka nuoren äiti olisi hyvin huolissaan nuoren koulunkäynnistä ja tämä johtaisi esimerkiksi kontrolloiviin kotitehtäväkäytänteisiin, voi lähipiiristä tai vaikka koulun henkilökunnasta löytyä myös autonomiaa tukeva kannustaja, joka valaa uskoa nuoren onnistumiseen. Nämä erilaiset äänet sekä koulun näkökulma laajentaisivatkin käsitystämme huolien ja käytänteiden merkityksestä jatkotutkimuksissa.

## **Johtopäätökset**

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin miten äidin tarjoama autonomian tuki kotitehtävätilanteissa, äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet sekä nuoren koulumenestys olivat yhteydessä toisiinsa siirtymässä alakoulusta yläkouluun. Äidin koulunkäyntiin liittyvät huolet 6. luokalla ennustivat nuoren koulumenestystä 7. Luokalla sekä suoraan että äidin autonomian tuen kautta. Äidin huolet ennustivat vähäisempää autonomian tuen tarjoamista kotitehtävätilanteissa, mikä oli yhteydessä heikompaan suoriutumiseen koulussa. Nuoren aiemman koulumenestyksen 5. luokalla todettiin ennustavan äidin taholta saatua autonomian tukea 7. luokalla koulunkäyntiä koskevien huolten kautta. Heikko menestys koulussa aiheutti äidissä koulunkäyntiin liittyviä huolia. Äidin huolestuneisuus taas ennusti alhaisempaa autonomian tuen tarjoamista.

Tutkimustulokset tukevat aiempaa tutkimusta autonomian tuen myönteisestä vaikutuksesta nuoren koulumenestykseen koulusiirtymän aikana. Tulokset antavat myös lisää näyttöä siitä, että nuoren koulumenestys vaikuttaa äidin kotitehtäväkäytänteisiin. Huomionarvoista on, että nuoret hyötyivät nimenomaan 7. luokalla tapahtuvasta autonomian tukemisesta. Nuoren itsenäistä työtettä edistävä autonomian tuen tarjoaminen vastaakin yläkoulun toimintatapoja, joissa nuorelta odotetaan aiempaa enemmän vastuun ottoa koulunkäynnistä. Tutkimus tarjosi uutta tietoa etenkin äidin koulunkäyntiin liittyvien huolten osalta. Vanhemman on hyvä pysähtyä huoltensa äärelle ja pohtia näiden merkitystä.

Huolestuneisuus voi kenties edistää negatiivista ilmapiiriä koulutyön ympärillä ja vaikuttaa nuoren käsityksiin taidoistaan ja pystyvyydestään.

Tämä tutkimus antaa tukea vanhemman huolien ja kotitehtäväkäytänteiden vaikutusten lisätutkimuksen tarpeelle. Vanhemman rooli siirtymässä erilaisten muutosten keskellä on nuorelle ja tämän koulunkäynnille keskeinen. On tärkeää, että vanhemmat tiedostavat, miten heidän tunteensa ja asenteensa nuoren koulunkäyntiä kohtaan sekä menettelytavat kotitehtävätilanteissa vaikuttavat nuoren koulumenestykseen koulusiirtymään. Tämä tieto auttaa heitä kiinnittämään huomiota heidän toimintaansa ja mahdollistaa nuoren tukemisen koulusiirtymän haastavana aikana.



## LÄHTEET

Akos, P., & Galassi, J. P. (2004). Middle and high school transitions as viewed by students, parents, and teachers. *Professional School Counseling*, 212-221.

Aunola, K., Nurmi, J. E., Lerkkanen, M. K., & Rasku-Puttonen, H. (2003). The roles of achievement-related behaviours and parental beliefs in children's mathematical performance. *Educational Psychology*, 23(4), 403-421.

Beyers, W., & Goossens, L. (2003). Psychological separation and adjustment to university: Moderating effects of gender, age, and perceived parenting style. *Journal of Adolescent Research*, 18(4), 363-382.

Chirkov, V. I., & Ryan, R. M. (2001). Parent and teacher autonomy-support in Russian and US adolescents common effects on well-being and academic motivation. *Journal of cross-cultural psychology*, 32(5), 618-635.

Collins, W. A., Laursen, B., Mortensen, N., Luebker, C., & Ferreira, M. (1997). Conflict Processes and Transitions in Parent and Peer Relationships Implications for Autonomy and Regulation. *Journal of Adolescent Research*, 12(2), 178-198.

Crosnoe, R., & Benner, A. D. (2016). Educational Pathways. Teoksessa *Handbook of the Life Course* (s. 179-200). Springer, Cham.

d'Ailly, H. (2003). Children's autonomy and perceived control in learning: A model of motivation and achievement in Taiwan. *Journal of Educational Psychology*, 95(1), 84.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1987). The support of autonomy and the control of behavior. *Journal of personality and social psychology*, 53(6), 1024-37.

Dornbusch, S. M., Ritter, P. L., Leiderman, P. H., Roberts, D. F., & Fraleigh, M. J. (1987). The relation of parenting style to adolescent school performance. *Child development*, Volume 58, 5: 1244-1257.

Eccles, J. S., Lord, S. E., Roeser, R. W., Barber, B. L., et al. (1997). The association of school transitions in early adolescence with developmental trajectories through high school. Teoksessa Schulenberg, J. (toim.) Maggs, L. (toim.) & Hurrelmann, K. (toim.), *Health risks and developmental transitions during adolescence* (s. 283-320). New York, NY, US: Cambridge University Press.

Furman, W., & Buhrmester, D. (1992). Age and sex differences in perceptions of networks of personal relationships. *Child development*, 63(1), 103-115.

Galambos, N. L., & Almeida, D. M. (1992). Does parent-adolescent conflict increase in early adolescence?. *Journal of Marriage and the Family*, Volume 54 (4), 737-747.

Ginsburg, G.S., Boronstein, P. (1993). Family factors related to children's intrinsic/extrinsic motivational orientation and academic performance. *Child Development* 64: 1461-74

Grolnick, W. S., Slowiaczek, M. (1994). Parents' involvement in children's schooling: a multidimensional conceptualization and motivational model. *Child Development* 65: 237-52

Grolnick, W.S. (2009). The role of parents in facilitating autonomous self-regulation for education. *Theory and Rresearch in Education* 7: 164- 173

Grolnick, W.S., Weiss, L., McKenzie, L., Wrightman, J. (1996). Contextual, cognitive and adolescent factors associated with parenting in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence* 25: 33-54

Grolnick, W.S., Kurowski, C.O., Dunlap, K., Hevey, C. (2000). Parental resources and the transition to junior high. *Journal of Research on Adolescence* 10: 465-80

Grolnick, W.S., Ryan R.M. (1989). Parent styles associated with children's self-regulation and competence in school. *Journal of Eduacational Psychology* 81: 143-54

Grolnick, W.S., Ryan, R.M., Deci, E.L. (1991). Inner resources for school achievement: Motivational mediators of children's perceptions of their parents. *Journal of Educational Psychology*. 83: 4, 508-517

Grolnick, W. S., & Ryan, R. M. (1987). Autonomy in children's learning: An experimental and individual difference investigation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 890-898.

Grolnick, W. S., Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1997). Internalization within the family: The self-determination theory perspective. Teoksessa Grusec, J. E. (toim.) & Kuczynski, L. (toim.), *Parenting and children's internalization of values: A handbook of contemporary theory* (s. 135-161). Hoboken, NJ, US: John Wiley & Sons Inc

Gurland, S.T., Grolnick, W.S. (2005). Perceived threat, controlling parenting, and children's achievement orientations. *Motivation and Emotion* 29: 103-21

Gutman, L. M., & Eccles, J. S. (2007). Stage-environment fit during adolescence: trajectories of family relations and adolescent outcomes. *Developmental Psychology*, 43(2), 522.

Jodl, K. M., Michael, A., Malanchuk, O., Eccles, J. S., & Sameroff, A. (2001). Parents' roles in shaping early adolescents' occupational aspirations. *Child development*, 72(4), 1247-1266.

Kenney-Benson, G.A., Pomerantz, E.M., (2005). The role of mothers' use of control in children's perfectionism : Implications for the development of children's depressive symptoms. *Journal of Personality* 73: 23-46

Lapsley, D. K., Rice, K. G., & Shadid, G. E. (1989). Psychological separation and adjustment to college. *Journal of Counseling Psychology*, 36(3), 286.

Lord, S. E., Eccles, J. S., & McCarthy, K. A. (1994). Surviving the junior high school transition family processes and self-perceptions as protective and risk factors. *The Journal of Early Adolescence*, 14(2), 162-199.

McElhaney, K. B., Allen, J. P., Stephenson, J. C., & Hare, A. L. (2009). Attachment and autonomy during adolescence. *Handbook of adolescent psychology*, 1.

Petersen, A. C., Kennedy, R. E., & Sullivan, P. A. (1991). Coping with adolescence. Teoksessa Colten, M. E. & Gore, S. (Toim.) *Adolescent stress: Causes and consequence* (s.93–110). Hawthorne, NY: Aldine de Gruyter.

Phillips, D. A. (1987). Socialization of perceived academic competence among highly competent children. *Child Development*, 1308-1320.

Pomerantz, E.M., Eaton M.M. (2001). Maternal intrusive support in the academic context: Transactional socialization processes. *Developmental Psychology* 37: 174-86

Pomerantz, E. M., Ruble, D. N. (1998). The Role of Mternal Control in the Developmeent of Sex Differences in Child –Evaluative Factors. *Child Development*, 1998. Volume 69, Nr 2, 458-478

Pomerantz, E.M., Grolnick, W.S., Price, C.E. (2005). The role of parents in how children approach achievement: A dynamic process perspective. *Handbook of competence and motivation*. 2005 259-278. Toim. Elliot, A.J., Dweck, C.S. The Guilford Press.

Pomerantz, E. M., & Dong, W. (2006). Effects of mothers' perceptions of children's competence: the moderating role of mothers' theories of competence. *Developmental psychology*, 42(5), 950-961.

Rice, K. G., Cole, D. A., & Lapsley, D. K. (1990). Separation-individuation, family cohesion, and adjustment to college: Measurement validation and test of a theoretical model. *Journal of Counseling Psychology*, 37(2), 195.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American psychologist*, *55*(1), 68, 66-78

Seiffge-Krenke, I., & Pakalniskiene, V. (2011). Who shapes whom in the family: Reciprocal links between autonomy support in the family and parents' and adolescents' coping behaviors. *Journal of Youth and Adolescence*, *40*(8), 983-995.

Smetana, J. G. (2015). Goals and Goal Pursuit in the Context of Adolescent-Parent Relationships. *Self-Regulation in Adolescence*.

Soeneens, B., & Vansteenkiste, M. (2005). Antecedents and outcomes of self-determination in 3 life domains: The role of parents' and teachers' autonomy support. *Journal of Youth and Adolescence*, *34*(6), 589-604.

Steinberg, L. (1990). Autonomy, conflict, and harmony in the family relationship. In S. S. Feldman & G. R. Elliott (Eds.), *At the threshold: The developing adolescent* (pp. 255-276). Cambridge, MA: Harvard University Press.

Steinberg, L. (2001). We know some things: Parent-adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of research on adolescence*, *11*(1), 1-19.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet [verkkojulkaisu].

ISSN=1798-3215. Vuosikatsaus 2016, 5. 64 prosenttia lapsista elää avioparin perheessä.

Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 13.6.2018].

Saantitapa: [http://www.stat.fi/til/perh/2016/02/perh\\_2016\\_02\\_2017-11-24\\_kat\\_005\\_fi.html](http://www.stat.fi/til/perh/2016/02/perh_2016_02_2017-11-24_kat_005_fi.html)

Vasquez, A. C., Patall, E. A., Fong, C. J., Corrigan, A. S., & Pine, L. (2015). Parent autonomy support, academic achievement, and psychosocial functioning: a meta-analysis of research. *Educational Psychology Review*, *28*, 3:605-644

Viljaranta, J., Silinskas, G., Lerkkanen, M. K., Hirvonen, R., Pakarinen, E., Poikkeus, A. M., & Nurmi, J. E. (2018). Maternal homework assistance and children's task-persistent behavior in elementary school. *Learning and Instruction*, *56*, 54-63.

Williams, G. C., & Deci, E. L. (1996). Internalization of biopsychosocial values by medical students: a test of self-determination theory. *Journal of personality and social psychology*, *70*(4), 767.

Williams, G. C., Saizow, R., Ross, L., & Deci, E. L. (1997). Motivation underlying career choice for internal medicine and surgery. *Social Science and Medicine*, *45*(11), 1705-1714.

Wong, M. M. (2008). Perceptions of parental involvement and autonomy support: Their relations with self-regulation, academic performance, substance use and resilience among adolescents. *North American Journal of Psychology*, *10*(3), 497-518.

Zeedyk, M. S., Gallacher, J., Henderson, M., Hope, G., Husband, B., & Lindsay, K. (2003). Negotiating the transition from primary to secondary school perceptions of pupils, parents and teachers. *School Psychology International*, 24(1), 67-79.